

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2002 M. RUGSĖJO 10 D. NUTARIMO NR. 1418 „DĖL
VALSTYBINĖS ŽEMĖS SKLYPŲ PERDAVIMO VALDYTI, NAUDOTI IR DISPONUOTI
JAIS PATIKĖJIMO TEISE SAVIVALDYBĖMS TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO“
PAKEITIMO“ PROJEKTO
(TOLIAU – PROJEKTAS)
(TAP NR. TAP-23-1238) (TAIS NR. 23-12677(2))**

2023-11-07 Nr. NV-2722

Vilnius

Įvertinę Projekto atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra pažymėjęs, kad poįstatyminiu teisės aktu yra realizuojamos įstatymo normos, tačiau toks teisės aktas negali pakeisti paties įstatymo ir sukurti naujų bendro pobūdžio teisės normų, kurios konkuruotų su įstatymo normomis. Kitaip būtų pažeista *Konstitucijoje įtvirtinta įstatymų viršenybė poįstatyminių aktų atžvilgiu*. Vyriausybės nutarimas yra poįstatyminis teisės aktas. Jame negali būti teisės normų, konkuruojančių su įstatymo normomis ar nepagrįstomis įstatymu (2002 m. rugpjūčio 21 d. nutarimas). Dėl nurodytos priežasties atsižvelgiant į Žemės įstatymo 7 straipsnio 15 dalyje nustatytus atvejus, kai savivaldybėms miestų ir miestelių teritorijų ribose patikėjimo teise valdyti valstybinė žemė neperduodama, pažymėtina, kad *Projekte negali būti numatyta naujų ar kitokių valstybinės žemės neperdavimo atvejų, taip pat negalima neperduotinos žemės kriterijus tikslinti ar siaurinti lyginant su nustatytaisiais Žemės įstatyme*, todėl Projekto 1 punktu keičiamų Valstybinės žemės sklypų perdavimo valdyti, naudoti ir disponuoti jais patikėjimo teise savivaldybėms taisyklių (toliau – Taisyklės) 15.2 papunkčio antrojo sakinio ir 15.2.1 bei 15.2.2 papunkčių turėtų būti atsisakyta. Pažymėtina ir tai, kad nuostatos, kurių turėtų būti atsisakyta, siaurina Vyriausybės diskrecijos teisę vadovaujantis Žemės įstatymo 7 straipsnio 15 dalimi spręsti dėl neperduotinos valstybinės žemės.

2. Projektu 1 punktu keičiamų Taisyklių 15.3.1 ir 15.3.2 papunkčiai tikslintini po žodžio „dokumentai“ įrašyti „ir (ar) motyvai“ ar „ir (ar) motyvuota išvada“, kadangi įvertinus Žemės įstatymo 7 straipsnio 15 dalies teisinį reguliavimą ne visais atvejais bus galima pateikti konkretų dokumentą, pvz. jeigu žemės sklypo ar teritorijos reikės valstybės funkcijoms atlikti, taip pat ir kitais atvejais, kai to reikės valstybinės žemės valdymui ir naudojimui įgyvendinti. Šiuo atveju, matyt, tam tikrais atvejais, bus atitinkamos valstybės institucijos vertinimas, bet nekonkretus dokumentas, pagrindžiantis poreikį neperduoti konkretaus žemės sklypo ar teritorijos.

Taip pat teisinio pagrįstumo trūksta, kodėl siekiama nurodyti Projektu 1 punktu keičiamų Taisyklių 15.3.2 papunktyje, kad žemės sklypais nesuformuotos valstybinės žemės ploto planas turi būti pateiktas PDF formulu. Siūlytina šio pažyminio atsisakyti, kaip ribojančio rengti atitinkamą planą ir pasirinkti norimą formatą. Pastaba taikyti ir kitoms Projekto nuostatom.

3. Projekto 1 punktu keičiamų Taisyklių 15.4 papunktyje siūlomas nustatyti teisinis reguliavimas turėtų būti įvertintas santykyje su Žemės įstatymu, t. y. Projekto rengėjas turėtų pagrįsti ir Projekto teikime nurodyti, ar pagal Žemės įstatymą Aplinkos ministerijai pagal kompetenciją priklauso tokį vertinimą atlikti. Nesant Žemės įstatyme nurodytų įgaliojimų tokį vertinimą atlikti (klausimas, ar Aplinkos ministerija gali vertinti poreikius susijusius su nacionaliniu saugumu, krašto apsauga ir pan.), siūlyti šį punktą formuluoti be žodžio „įvertina“, t. y. jį išdėstant kitaip – kaip teiginį, pvz. kad rengiamas Vyriausybės nutarimas (jo dalis) atitinkanti Žemės įstatymo 7 straipsnio 15 dalies nuostatas arba šio punkto siūlytina atsisakyti, jeigu Projekto rengėjas manytų, kad užtenka Žemės įstatymo nuostatų.

4. Projekto 1 punktu keičiamų Taisyklių 15.5 papunktyje nurodoma, kad *Registru centras vadovaujasi Taisyklių 15.10 papunkčio reikalavimais*. Pažymėtina, kad Taisyklių 15.10 papunktyje siūloma nustatyti, kad *kai Adresų registre įrašyta miesto ar miestelio teritorijos riba kerta valstybinės žemės sklypą, šis žemės sklypas perduodamas savivaldybei, jei pusė ar didesnė jo dalis patenka į šio miesto ir miestelio teritoriją*. Pažymėtina, kad Žemės įstatymo 7 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad *valstybinę žemę miestų ir miestelių teritorijų ribose patikėjimo teise perduodant šio straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytam subjektui, parengiamas Vyriausybės nutarimas, kuriame nurodomos visos savivaldybės su joms perduodama valstybine žeme, esančia tų savivaldybių miestų ir miestelių teritorijų ribose*. Atsižvelgiant į tai, kad Žemės įstatymas nustato, kad gali būti perduodami tik tie valstybinės žemės sklypai ir žemė, kurie yra miestų ir miestelių teritorijų ribose, todėl Projekto 1 punktu keičiamų Taisyklių 15.5 ir 15.10 papunkčiai tikslintini taip, kad atitiktų Žemės įstatymo nuostatas. Taip pat Projekto rengėjas turėtų pagrįsti, ar miestų ir miestelių teritorijų ribos yra lygu (yra teisiškai tas pats), kas Adresų registre įrašyta miestų ir miestelių riba (ar Adresų registras yra tas šaltinis/dokumentas/sistema, kuri nustato miesto ar miestelio teritorijos ribas).

5. Siūlytina įvertinti, ar tikslus Projekto 1 punktu keičiamų Taisyklių 15.8.1 papunktis (duomenų atžvilgiu), pririekus – siūlytina jį tikslinti.

6. Projekto rengėjas turėtų įvertinti, ar Projekto 15.9 papunktis nėra perteklinis atsižvelgiant į Žemės įstatymo 7 straipsnio nuostatas.

7. Siūlytina įvertinti ir pririekus tikslinti Projekto 2 punktu keičiamo nutarimo 2 punkto taikymo nuostatas, t. y.:

7.1. Atsižvelgiant į Žemės įstatymo Nr. I-446 pakeitimo įstatymo (TAR, 2022-07-15, Nr. 2022-15638) 36-2 straipsnio 23 dalį *procedūros, pradėtos, bet nepabaigtos iki šio įstatymo*

įsigaliojimo, turi būti tęsiamos ir baigiamos iki šio įstatymo įsigaliojimo galiojusia tvarka ir sąlygomis. Taip pat pažymėtina, kad pagal Žemės įstatymo Nr. I-446 2, 7, 10, 11, 12, 13, 22, 27, 30, 34, 35, 37, 39, 40, 41, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 30-1, 35-1, 35-2 ir 66 straipsniais įstatymo 30 straipsnio 7 dalį procedūros, susijusios su valstybinės žemės valdymu, naudojimu ir disponavimu ir numatytos šiame įstatyme, pradėtos, bet nebaigtos iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos, turi būti tęsiamos ir baigiamos iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos galiojusia tvarka ir sąlygomis. Procedūros yra pradėtos, kai Vyriausybės įgaliotai institucijai pagal kompetenciją yra pateiktas prašymas dėl administracinės paslaugos suteikimo ir paslauga nesuteikta arba kai Vyriausybės įgaliota institucija iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos savo iniciatyva pradėjo vykdyti procedūras, susijusias su valstybinės žemės valdymu, naudojimu ar disponavimu, ir jų nebaigė. Atsižvelgiant į minėtas Žemės įstatymo nuostatas, Projekto rengėjas turėtų įvertinti, kiek nauja redakcija dėstomo nutarimo 2.1 papunktis dera (nuostatos dėl prašymų nagrinėjimo procedūros nutraukimo ir atitinkamų sprendimų panaikinimo) su nurodytomis įstatyminėmis nuostatomis.

7.2. Nauja redakcija dėstomo nutarimo 2.2 papunktis turėtų pagrįstas įstatyminėmis nuostatomis, o jų nesant – siūlytina jo atsisakyti. Bet kuriuo atveju tokio pobūdžio nuostatos turėtų būti įtvirtintos įstatyme, bet ne įgyvendinamajame teisės akte (nutarime).

7.3. Nauja redakcija dėstomo nutarimo 2.3.1 papunktis tikslintinas, nes iš jo formuluotės nėra aišku, apie kokią redakciją Vyriausybės nutarimo yra kalbama. Taip pat svarstyтина, ar neturėtų būti nuorodos į atitinkamą Žemės įstatymo redakciją. Atkreiptinas dėmesys, kad iki 2023 m. gruodžio 31 d. nesuformuotos valstybinės žemės plotų perduoti savivaldybėms nebuvo galima, todėl šio punkto formuluotė yra netiksli. Taip pat urėtų būti pateiktas pagrindimas nauja redakcija dėstomo nutarimo 2.3.2 papunkčio.

7.4. Žemės įstatymo pakeitimuose yra nustatytos tam tikros šio įstatymo taikymo sąlygos jau prasidėjusiems teisiniams santykiams ir atliekamoms procedūroms, todėl Projekto rengėjas turėtų įvertinti, kaip nauja redakcija dėstomo nutarimo 2.4-2.5 papunkčiai dera su teisiniu reguliavimu, nustatytu Žemės įstatyme, taip pat ar tokių nuostatų iš viso reikia (ar yra šio nutarimo, o ne įstatymo, reguliavimo dalykas).

7.5. Siūlytina įvertinti, ar dera nauja redakcija dėstomo nutarimo 3.1 papunktis (jo įsigaliojimo data) su Žemės įstatymu, jeigu Lietuvos Respublikos žemės įstatymo Nr. I-446 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1311 2 straipsnio pakeitimo įstatymo (TAR, 2023-07-11, Nr. 2023-14308) 2 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad *nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2024 m. gruodžio 31 d. veiksmai dėl valstybinės žemės pardavimo, nuomos ir (ar) panaudos atliekami ir valstybinės žemės patikėtiniai duomenis apie sandorius, kuriems reikalinga Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos išvada prieš jų registravimą Nekilnojamojo turto registre, ir Nacionalinė žemės tarnyba*

išvadą dėl galimybės sudarytą sandorį registruoti Nekilnojamojo turto registre ar dėl nustatytų trūkumų teikia per Žemės informacinę sistemą.

7.6. Nauja redakcija dėstomo nutarimo 3.4 papunktyje nuostata, kad „*miestų ir miestelių teritorijų ribose esantys valstybinės žemės sklypai (jų dalys) ir žemės sklypais nesuformuotos valstybinės žemės plotai (toliau šiame skyriuje – valstybinė žemė), išskyrus nurodytus Žemės įstatymo 7 straipsnio 16 dalyje, netaikant Taisyklių II skyriuje nustatytų reikalavimų, perduodami valdyti patikėjimo teise savivaldybei, kurios teritorijos ribose yra miestas ir miestelis.*“, turėtų būti įvertinta, atsižvelgiant į tai, kad Žemės įstatymo atitinkamo straipsnio ir jo dalių taikymas yra įstatyminio teisinio reguliavimo dalykas, bet ne nutarimo. Dėl nurodytos priežasties šio papunkčio turėtų būti atsisakyta. Ši pastaba taikytina ir nauja redakcija dėstomoms taisyklėms.

7.7. Nauja redakcija dėstomo nutarimo 3.5-3.7 papunkčiai turėtų būti įvertinti pagal šioje išvadoje aukščiau pateiktas pastabas dėl atitinkamų nuostatų.

8. Taisyklių 3 punktą tikslintinas, atsižvelgiant į tai, kad jame daroma sąlyga, kad pagal Žemės įstatymo 7 straipsnio 2 dalį nurodytoms reikmėms savivaldybėms jų prašymu perduodami valdyti patikėjimo teise valstybinės žemės sklypai (jų dalys), esantys kaimų ir viensėdžių teritorijų ribose. Siūlomą teisinį reguliavimą pagrįsti Projekto teikime, taip pat nurodant įstatyminį tokio reguliavimo pagrindą.

9. Taisyklių 5 punktą tikslintinas po žodžių „kai žemės sklypo dydis“ įrašyti žodžius „kurio reikia statinio daliai eksploatuoti nustatytas teritorijų planavimo dokumente“.

10. Siūlytina pagrįsti Taisyklių 29.1 papunktyje siūlomą nustatyti teisinį reguliavimą, taip pat ir jame nurodomus terminus.

11. Siūlytina pagrįsti ir atskleisti Projekto teikime, kodėl tam tikrais Taisyklėse nustatytais atvejais valstybinės žemės priėmimo-perdavimo kitam valstybinės žemės patikėtiniui aktas nesurašomas.

Teisės grupės vyriausioji patarėja

Eglė Izokaitytė